

Skibsmæglerne i Sakskøbing havn

1910 - 2006

af Jesper Bacher og Hans Bech

De mange travle trafikanter, der daglig passerer broen over Sakskøbing å ved havnen, kan ikke undlade at kaste et blik på den smukke bygning der indtil 1. juli 2006 fungerede som hjemsted for mæglerkontoret.

Oprindelig var denne bygning toldkammer, men ved toldvæsenets fraflytning fra Sakskøbing overgik den til kommunen, der udlejede til kontor for arbejdsgiverkontrol og arbejdsanvisning og endvidere fik placeret havnekontoret i en del af bygningen. Senere blev der mageskiftet mellem havnen og mæglerkontoret, idet mægleren, der havde haft kontor på Sakskøbing siden af åen ønskede mere plads og købte bygningen af Sakskøbing kommune, der til gengæld overtog det tidligere mæglerkontor, hvor havnefogeden fik til huse. Der er nu tale om, at mæglervirksomheden i løbet af 2006 er flyttet til Nykøbing Falster havn og med det som baggrund har vi besluttet at fortælle lidt om mæglervirksomheden ved Sakskøbing havn gennem næsten 100 år.

Af de kilder vi har kunnet fremskaffe fremgår det, at der var skibsmægler ved Sakskøbing havn i 1875, idet daværende kæmner samtidig fungerede som mægler. Men i en periode derefter var der ikke mægler ved havnen og først i 1910 blev der ansat en skibsmægler med statsautorisation. Det var den 30-årige Bertram Nielsen, der fungerede i denne funktion, der har ligget tæt på sukkrefabrikkens etablering i 1910, hvor skibsfarten på Sakskøbing havn blev øget meget betydeligt.

Skibsmægler Bertram Nielsen døde i december 1918 og byrådet averterede herefter efter en ny mægler, der kunne bestride opgaven på Sakskøbing havn.

Det blev skibsmægler Holger Kristiansen, der blev antaget og som tiltrådte i februar 1919. Holger Kristiansen var uddannet hos Det kendte Skibsmæglerfirma Rechner & Thomsen i Ålborg, hvor hovedårsagen til hans ansættelse som elev var det faktum,

at han var i besiddelse af en cykel, som han oven i købet var stand til at betjene.

Efter endt uddannelse havde Holger Kristiansens bl.a. ansættelse som fuldmægtig hos flere forskellige skibsmæglervirksomheder både i Aalborg og Nakskov og var i perioden 1/5 1912 til 1/5 1913 ansat hos skibsmæglerfirmaet Stones & Scott i Königsberg i det daværende Preussen. Efter hjemkomsten til Ålborg i 1912 arbejdede Holger Kristiansen som fuldmægtig indtil 1. februar 1919, afbrudt af 2 års tjeneste ved marinen som værnepligtig.

Skibsmægler Holger Kristiansen fik en lang karriere i Sakskøbing og drev mæglerkontoret med stor dygtighed og til tilfredshed for såvel de virksomheder, der benyttede ham som de skibe og søfolk, der var hans daglige kunder.

Han byggede det lille mæglerkontor, der lå mellem havnebanen og åen, og herfra kunne man holde øje med trafikken på havnen og med de skibe, der skulle lastes og losses.

Frem til Storstrømsbroens indvielse var Holger Kristiansen forretningsfører på rutefarten

Holger Kristiansen

Sakskøbing-Fejøl-København, dog var hans primære opgave jo som skibsmægler, der på daværende tidspunkt skete med beskikkelse ved kongelig stadfæstelse. Grunden hertil lå i det faktum, at skibsmæglerens primære opgave bestod i servicering af de skibe, der anløb havnen samt relationen til de offentlige myndigheder såsom toldvæsen etc.

Når et skib anløber en havn er skibsmægleren ikke alene skibets »mand« i havn, der sørger for at hjælpe skibene i forbindelse med bl.a. proviantering, besætningsskift, samt sørge for relevante informationer til lasteejere, modtagere, afskibere, lodser og myndigheder – men også er ansvarlig i relation til udfyldelse af dokumenter (det være sig tolldokumenter, dokumenter der beskriver den tid, der er blevet benyttet til laste-og losseoperationer, samt dokumenter til havnemyndigheder. Samtidig er en skibsmægler ansvarlig for inddrivelse af skibs- og vareafgifter til havnens ejer (kommunen).

I mange små havne står skibsmægleren tillige for stevedore (lastning og losning af skibene) , hvilket specielt tidligere betød, at man skulle mønstre havnearbejdere, der hver morgen mødte på havnen i håbet om at der var skibe, der skulle lastes eller losses.

I relation til dette arbejde beskæftigede Holger Kristiansen sig også med befragtning.

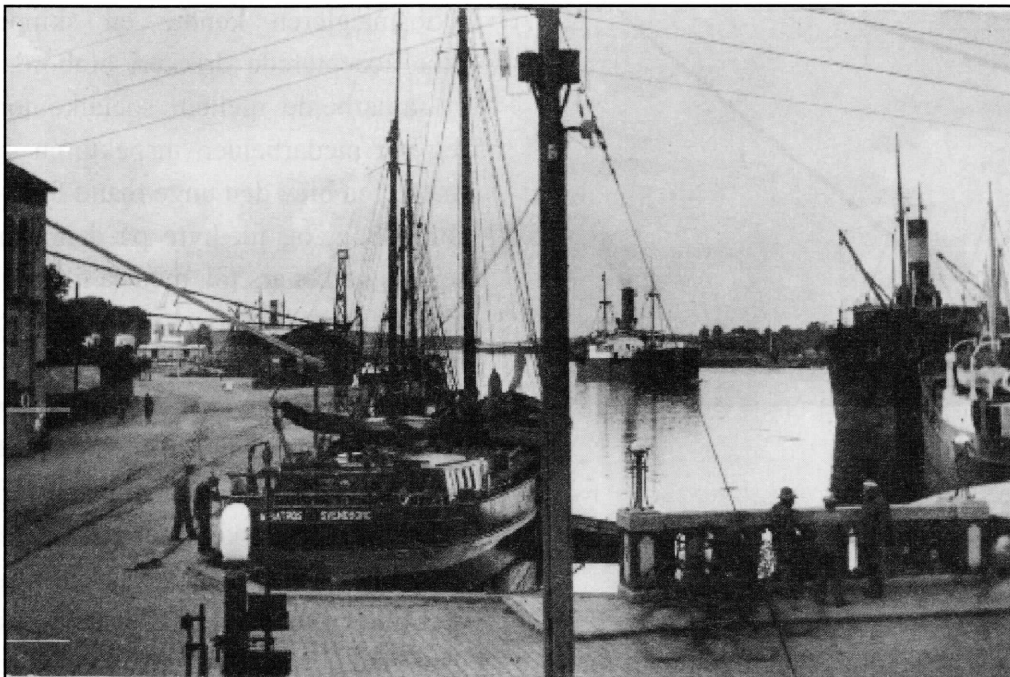
Ud fra sit kendskab til rederiernes skibe samt deres position/størrelse etc. er en skibsmægler i stand til at finde passende fragter til diverse ladningsejere. Typisk for Holger Kristiansens virke indenfor dette felt var

befragtningen af coastere, der primært var beskæftiget i indenrigsfart og i Østersøen.

En skibsmæglers arbejdsdag var og er som en blandet landhandel – søfolk og havnearbejdere skulle hentes på byens beværtninger – medicin mod diverse sygdomme afhentes på apoteket og i Holger Kristiansens tid kunne mægleren tillige sørge for mønstring af søfolk – bl.a. fik nu pensionerede Lods i Sakskøbing, Hans Bacher, sin første hyre via Holger Kristiansen.

Da mægler Holger Kristiansen i 1944 fejrede 25 års jubilæum kunne han se tilbage på en meget aktiv periode, hvor han også havde fået stor indflydelse, på det lokale samfund, idet han var medlem af H.I. foreningens bestyrelse, Marineforeningens bestyrelse, Arbejdsgiverforeningen for Sakskøbing havn, hvor han var formand, og arbejdsgiverforeningen for Lolland Falster. Endvidere var han fra 1937 medlem af Sakskøbing Byråd.

Men Holger Kristiansen fortsatte virksomheden, og sønnen Erik Kristiansen blev uddannet på kontoret ved Sakskøbing havn og bestod senere sin eksamen som statautotiseret skibsmægler, og han fik sin bestalling

Sakskøbing havn

i 1954 og fortsatte herefter som fuldmægtig ved faderens virksomhed. I årene under 2. verdenskrig blev der eksporteret store mængder sukker fra Sakskøbing til Sverige og Finland, der kom endvidere kul til sukkerfabrikken, der hvert år brugte 15-20.000 tons kul, og der blev også eksporteret store mængder af brænde til de gasgeneratorer som bilerne brugte under krigen. Men også træ til tømmerhandelen og gødning kom ind, ligesom der blev eksporteret korn fra Sakskøbing havn.

I 1924 etableredes en BP tank afdeling på Sakskøbing havn, og den blev en stor kunde for havnen og selvfølgelig også for mæglervirksomheden. Desuden kom der sten til asfaltfabrikken, så der var nok at gøre for de på kontoret ansatte og ligeledes for de mange arbejdere, der bistod ved losning og lastning under ledelse af mæglervirksomheden.

Mægleren kunne mere end sørge for varene rette ankomst og afskibning, han havde også

Mæglerkontor ved åen

menneskeforstand, herom kan der fortælles en lille historie.

På pleje- og behandlingshjemmet, som man dengang kaldte anstalten, modtog man ofte personer, som på grund af alkoholisme ikke mere kunne klare hverdagen. Her var ankommet en ung mand, som havde været sømand, men som nu måtte under behandling på pleje- og behandlingshjemmet. Inspektør Poul Gerner Nielsen rettede henvendelse til socialkontoret og sagde, at han syntes det ville være en god ide, hvis man kunne få den unge mand, der nu var ved at være klar til at gå på arbejde igen ud at sejle, men det var selvfølgelig farligt, hvis han kom med på et skib, hvor øllerne kunne skaffes let.

Skibsmægleren kendte en skipper, som ikke accepterede drikkeri ombord, og ved et samarbejde mellem socialkontoret hvor jeg var medarbejder, inspektøren og skibsmægleren blev den unge mand forsynet med søfartsbog, og fik hyre på denne båd. Her sejlede han et års tid, men så fik han hyre på et af de større rederiers skibe og kom videre og ud i den store verden og sejlede blandt andet på Stillehavet mellem USAs vestkyst Japan. Her blev han gift med en japanerinde og bosatte sig i Kobe, mens han fortsat sejlede. Imidlertid skete der det, at han på et tidspunkt lå i Dallas Texas en nytårsaften, og sammen med sine kollegaer på skibet var gået med i byen. Her fortsatte man for længe med festlighederne og nåede ikke tilbage til skibet skulle sejle, og han blev agterudsejlet. Her stod den nu lidt slukørede sømand, skibet var sejlet med pas, papirer, tøj og det hele. De amerikanske myndigheder satte ham ombord på den første båd, der skulle til Europa, og han måtte så vaske tallerkner på en båd, der anløb Antwerpen, hvor han gik i land og med de penge han havde tjent kunne få en billet til Puttgarten, hvor han kom over med færgen til Rødby og ringede om, han kunne komme til Sakskøbing. Da han kom til Sakskøbing socialkontor, talte jeg med ham

igen efter nogle år. Han kunne huske os og bad nu om hjælp, til at komme til søs igen og komme tilbage til Kobe. Det lykkedes igen med skibsmæglerens hjælp og jeg har ikke senere hørt om, hvorledes det er gået denne person, men det vidner om en interesse for mennesker, jeg synes var meget spændende.

Da Holger Kristiansen i 1961 blev 70 år, fik sønnen Erik overdraget virksomheden, der på daværende tidspunkt via Holger Kristiansens nære relationer til De Danske Spritfabrikker havde befragtningen af melasse fra Sukkerfabrikkerne til Spritfabrikkerne samt en kølebil til transport af gær til Sjælland og Lolland-Falster.

Erik Kristiansen kørte virksomheden videre men i midten af 70'erne blev Erik Kristiansen desværre syg og bad i den forbindelse Mægler Pedersen fra Marquardt & Tornøe i Nykøbing Falster, om de kunne assistere. Mægler Pedersen havde da en tidligere reserveofficer, Klaus Winther, ansat som lærling, der kunne afhjælpe i Sakskøbing. Kort efter hans ankomst afgik Erik Kristiansen desværre ved døden og Klaus Winther blev derefter bestyrer af virksomheden for Fru

Kristiansen, og da ingen af Erik Kristiansens børn ønskede at videreføre firmaet, købte han virksomheden.

I 1980 erhvervedes den tidligere omtalte toldbygning, der blev indrettet til mæglerkontor, og Havnefogeden flyttede så ind i det gamle mæglerkontor, der i dag er grillbar.

Virksomheden udbygges i de følgende år; der indkøbes i firmaet en mobilkran til havnen i Sakskøbing, da de af kommunen ejede kraner ikke kunne opfylde kravene til hurtigere løsning – og på opfordring af De Danske Spritfabrikker investeres der tillige i et kølehus til opbevaring af gær for videretransport i nu 2 køletrailere og en kølebil.

Samtidig udbygges forholdene til De Danske Sukkerfabrikker. Holger Kristiansens Eftf. styrer Rederiets Simonsens 2 skibe (Brosund & Grindal), der primært er beskæftiget med melassetransporter – og qua relationerne derigennem overtager firmaet tillige befragtningen af sukkerfabrikernes transporter af kul, kalksten, cinders og foderpiller, hvilket i dag også udføres af firmaet.

Med oprettelsen af et kontor i Nakskov i

1987, via et kort intermezzo Vordingborg fra 1988 til 1992, og med starten af kontoret i Nykøbing Falster i juni 1992 udbyggedes firmaets interessesfære indenfor klarering og stevedore på Lolland Falster.

Samtidig begyndte man tillige at fokusere på befragtning af tankskibe over hele verden, hvilket sammen med andre uoverensstemmelser førte til et brud med Rederiet Simonson i 1987, der gennem deres indtjening via melassefarten på daværende tidspunkt havde indkøbt yderligere 2 skibe. Dog forblev melassekontrakten hos Holger Kristiansens Eftf., hvor den stadig i dag administreres fra.

Befragtningen af tankskibe i den store verden, hvor firmaet nu bliver kendt som Krisax – (firmaets telex adresse) griber om sig og tiltrækker interesse fra mange redere både herhjemme og i udlandet. I 1991 henvender en færørske reder sig og beder firmaet befragte sit 1000 tons store tankskib »TORA« og i 1994 starter et samarbejde med en norsk reder, der efter i første omgang at have overdraget 2 skibe til firmaet – i løbet af 1990'erne overdrager i alt 14 skibe i management til Holger Kristiansens Eftf.

Toldboden - mæglerkontor

Den færørske reder køber yderligere et skib og med yderligere tilkomne redere styrer virksomheden over 20 tankskibe i størrelsen 1000- 30.000 tons, der sejler over hele verden med alle slags flydende varer – fra kemikalier, syre, produktolier til vegetabiliske olier, sprit, vin ja sågar rom fra Karibien. Arbejdet med disse skibe ligger ikke umiddelbart indenfor Klaus Winthers interesser – men med Morten Olsen og Jesper Bacher (begge udlært i virksomheden og med erfaringer fra h.h.v. Singapore og Hamborg), Jørgen Koch, der forlader firmaet i 2000 og den i 1994 fra Spanien tilkomne Luis Bernat i spidsen, opnår Krisax et ry som specialister indenfor befragtning af ældre tonnage og bliver for alvor en magtfaktor i det internationale tankmarked.

I 1992 overtager firmaet transporten af al gær i Danmark og i midten af 90'erne overtager man virksomheden Klein i Viborg, indkøber splinternye rustfrie tanktrailere med tilhørende trækkere, åbner kontor på Spritfabrikken i Ålborg og starter med transport af finsprit, Gammel Dansk, vin og andre flydende levnedsmidler.

Holger Kristiansens Eftf. overtager tillige hvervet som havnefoged i Sakskøbing, men lukningen af Sakskøbing Sukkerfabrikken er naturligvis et hårdt slag for Sakskøbing Havn, og efter at asfaltfabrikken L.F.V. flytter al produktion til Maribo og dermed tager deres skærver ind via Bandholm, sammenholdt med at Skibsværftet ophører med deres nybygninger, besluttet det af Kommunen at lukke havnen som trafikhavn. En epoke i Sakskøbing ophører, men satsningen på befragtning og de andre aktiviteter betyder, at Holger Kristiansens Eftf. ikke rammes vitalt.

I år 2000 påbegyndes generationsskiftet i Holger Kristiansens Eftf. Efter omkring 25 år i Sakskøbing ønsker Klaus Winther at træde tilbage og overlade virksomheden til sine 3 partnere; Morten Olsen, Jesper Bacher og Luis Bernat. Da de 3 som nævnt primært

er shippingfolk afhændes Vognmandsforretningen i Ålborg til G.O. Transport. Virksomheden i Ålborg beholder dog stadig firmanavnet, og lastbilerne ses den dag i dag stadig med firmaets logo kørende rundt på de danske og udenlandske veje.

I 2002 er generationsskiftet en realitet og nye mål sættes. De internationale krav til tankskibe skærpes, så Krisax flåde reduceres, som skibene når en for farten for høj alder. Firmaet ønsker at udvikle sig til også at indeholde rederidrift – så i sommeren 2005 indkøbes det 6200 tons store tankskib »NORTHICA« og i begyndelsen af 2006 udvides med 8000 tonneren »BOW ANTISANA« og flere indkøb er i støbeskeen. Samtidig er nyere skibe kommet under firmaets vinger.

I forbindelse med kommunesammenlægningen og ønsket om at styrke firmaets kontor i Nykøbing Falster, samt få eget loft over hovedet, erhverves i 2006 Ø.A.'s tidligere Landbrugsbutik på havnen i Nykøbing Falster. De gamle lagerbygninger istandsættes og 1. juli 2006 flytter firmaet fra Toldbygningen i Sakskøbing. En epoke er slut – en ny kan begynde – dog vil relationerne til Sakskøbing bestå i kraft af det specielt i udlandet nu så kendte firmanavn KRISAX.